

pripeljal s poslednjim vlakom po železnici iz Prage na Kranjsko. Sedaj je vožnja od tam po železnici in tudi pošta iz Prage zelo nerodna. Tedaj prosim gospode naročnike, naj potpre nekoliko; gotovo dobe vse prihodnje liste Lire Sionske le s tem razločkom, da izideta prvi dve številki od sedaj dalje nekoliko kasneje. Ako bi pa drugače ne kazalo, bom skrbel, da se ta čas Lira Sionska drugje tiska, dasiravno je v tem veliko zaprek, če ne drugih, vsaj te, da tisk ni enak, stroški večji itd.

V 21. listu objavlja Učiteljski tovariš, da se je g. Gerbec zopet vrnil v Prago, kjer se želi dalje izobraževati v umetni glasbi in kjer bo sedaj tudi nadaljeval svojo mišno Liro Sionsko, kar mu do sedaj ni bilo mogoče.

V 23. številki pa sporoča uredništvo Učiteljskega tovariša, da je 11. list tega glasbenega časopisa že izšel in mu bodo zaostali zvezki kmalu sledili.

Učiteljski tovariš iz l. 1867. poroča v 8. št. naslednje: Dobili smo iz Prage zadnji, XII. zvezek Gerbecove Lire Sionske. Sedaj je to delo celo. Spoznati moramo, da se je g. Gerbec zelo zelo trudil, da bi s temi svojimi napovedi ustrezal slovenskim učiteljem in pevcom in je svojo nalogo tudi izvršno izvrševal. Osupnjeni smo tedaj brali naznanilo, ki ga g. skladatelj v zadnjem listu takole priobčuje: Mnogo opravila in druge okoliščine me sedaj zadržujejo, izdajati dalje Liro Sionsko. Prenehati moram z njo toliko časa, da bom zopet utegnil je nadaljevati. Naj mi toraj nihče ne pošilja naročnine za II. tečaj prej, kakor razglasim, da pričnem to delo zopet izdajati. Kdor želi prvi tečaj, ga še lahko dobi za

2 gld. Kdor bi želel za ta tečaj še posebnega zavetka, ga lahko dobi, ako pošlje 10 kr. za razpošiljanje; zraven se mu tudi lahko priloži še enkrat II. list (za februar), ako je morda dobil prejšnjega nerazložno tiskanega.

To je zelo zanimivo poročilo, ki ga naslednje šele popolnoma razjasni.

V 13. številki prinaša namreč Učit. tovariš tale razglas:

Nekterim naročnikom Lire Sionske. —

Primoran sem vse one naročnike Lire Sionske, kateri mi niso še dosedaj plačali naročnine za I. tečaj, dasiravno so bili že posebno opominjani, še enkrat prijazno opomniti. Navada je, da se naročnina na liste plačuje naprej. Lira Sionska je začela izhajati z začetkom lanskega (1866.) leta. Sedaj imamo junija drugega (1867.) leta in vendar mi je še skoro tretjina naročnikov dolžnih. Štela jih ni na tisoče in cena je bila tudi gotovo nizka v primeri z mnogimi stroški. Sedaj naj si pa to reč razklada vsak sam, kakor mu je drago. Kar se tiče mene, sem prepričan, da bi se delavec prav lepo zahvalil, ako bi moral vrh svojega truda še komu plačati za to, da ga je najel. Opomnim pa: Dokler naši ljudje ne bodo bolje razumevali, kaj se pravi domače liste podpirati materialno, bo naša stvar stala vedno slabo.

To pa brez zamere. Z Bogom!

V Pragi 24. jun. 1867.

Franc Gerbec,  
skladatelj in izdatelj.  
(Se nadaljuje.)

Marija Klofutarjeva:

## Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Za gospodarsko in gospodinjstvo vzgojo je v večini zavodov dobro preskrbljeno, saj imajo skoraj vsi lastne ekonomije. Zeleti bi bilo le, da bi oblasti, pod katerih kompetenco spadajo zavodi, bolje pospeševali snovanje raznih gospodarskih in gospodinjstvenih tečajev, prirojenih po specialnih pogojih, potrebah in ciljih zavoda, da bi se fantom in dekletom pridobljeno znanje moglo uradno dokumentirati s primernimi spričevali.

V Slav. Požegi sem se tri leta borila za ustanovitve gospodinske šole s pravico javnosti in nisem uspela, ker vzgojevalnica formalno ni mogla in ne more zadostiti vsem zahtevam Uredbe o gospodinjstvenih šolah. Člen 61. te uredbe glasi: Gospodinske šole imajo dva tipa:

- a) za mestna dekleta,
- b) za vaška dekleta.

Drug, ženski, in vsakodnevni potrebam blizek poklic je krojaštvo. Nekoliko krojiti in šivati, pokrpati, prenoviti in osvežiti obleko bi morala znati vsaka žena.

Zal je izbira ženskih poklicev tako pičila. V Slav. Požegi sta v celem samo dve delavnici za šivilje in vezilje oz. za šivanje oblek in perila. Praktično delo v delavnici je v zvezi s triletno obrtno nadaljevalno šolo, ki jo obvezno obiskujejo vse gojenke iz obeh delavnic. Učni načrt se ne razlikuje od onega vseh obrtnih šol ter ga predpisuje ministrstvo za trgovino in industrijo. Izučene gojenke imajo pravico do polaganja pomočniškega izpita ter prejmejo pomočniške knjižice.

Z moralnega gledišča neogibno potrebno bi bilo, da bi zavod razpolagal še s pri-

mernim fondom, ki bi svobodnim deklicam dovoljeval za popotnico v svet ter za prvo potrebo nekaj drobiža ali pa najprej potrebnih šiviljam poklonitev šivalnega stroja. Tedaj bi zavodska poklicna vzgoja ustrezala tudi načelom sodobne kriminalne pedagogike, ker bi materialna sredstva preprečila padec iz biološke potrebe, ki žal ni redek.

Pred približno 35 leti je pokojni opazovalec, reševalec, zagovornik in pribežališče mladih grešnikov, Fr. Milčinski, napisal: Lahko se vam je sedaj zgazati nad gnusom in grehom, ko sedite na gorkem in vas je skrbna vzgoja, obvarujoč vas sleherne nezgode, spravila na varno in sigurno do belega kruha. Da sta pa vam bila glad in mraz pajdaša, pijan oče in nemarna mati vzgojitelja in tema in mraz vaš vzduh, potem bi tudi vi bili zapisani ječi in prisilni delavnici, ako vam ne bi priskočila na pomoč usmiljena rešilna roka. Vzgoja šole naredi človeka in komur človeška družba ni omogočila vzgoje, tistega naj tudi nikar ne hiti obsojati.

Primerno za žensko obrt bi bilo še tkanje, mislim pa, da bi bile ženske lahko ravno tako dobre knjigovozinje in lončarke kot moški. V bližini naših mest pa bi v današnjih časih modnih triumfov cvetelo tudi pletarstvo, trikotarja, rokavičarstvo, modistovstvo, dočim v mrtvi, od prometa oddaljeni Slavoniji s pretežno kmečkim prebivalstvom to ne gre.

Bogatejši v izbiri poklicev so moški boljševalni zavodi. Dom mladoletnikov v Beogradu ima krojače, čevljarje, knjigovaze in mizarje. Lončarstvu bi se mogla priključiti še keramika.

(Nadaljevanje sledi.)

## KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

### Še enkrat klic po glasilu

V 19. in 21. številki »Učiteljskega tovariša« polemizirata -c- in -l- o glasilu. Člankar -c- se zavzema za glasilo za učitelje kmečkih nadaljevalnih šol, češ »da dandanes potrebujejo naše kmečko nadaljevalne šole pravilno idejno usposobljeno učitelstvo. Dokler ne bomo sami dovolj vzgojeni in prežeti s kmečko miselnostjo, vse dotlej bo v nas ta klic po potrebi primerne glasila za fante — ne osnovan in vse dotlej bi bila realizacija takega glasila vnaprej zapisana smrti. Vzgojo in prežetost s kmečko miselnostjo si moramo najprej pridobiti sami ne samo z nujnim in potrebnim spoznavanjem življenjskih in gospodarskih razmer svojega okraja, temveč tudi s klesanjem svoje lastne učiteljske osebnosti. V večji meri bi naj bil danes klic po listu za učiteljsko, da bi bil kažipot pri spoznavanju vasi, svetovalec pri pouku, pomočnik pri razumevanju življenjskih razmer naše vasi in sodelavec pri gradnji vaškega občestva.« Pisec -l- pa pravi da učiteljsko takega glasila ne rabi, »ker mora biti učitelj na kmečkih nadaljevalnih šolah že idejno dovolj podkovan, da mu to ne bo delalo pri vzgoji nobenih preglavic. To idejno linijo si mora učitelj pridobiti že sam in to s študijem kmečke psihe, s študijem socialnih kmečkih problemov ter s poglobitvijo v vse najrazličnejše probleme kmečkega človeka in njegovega življenjskega občestva. Vsi ti problemi so nanizani na vasi, v sredini kmečkega dela in življenja, v vsem okolju in vseh čini- teljih, ki vplivajo na ves razvoj kmečkega delovanja in življenja sploh. So pa ti problemi gonilna sila naše vasi in vzročna posledica vsega kmetovega udejstvovanja. Ravno zaradi tega mora učitelj najti pravo pot do vaškega občestva, katerega član mora biti tudi on, najti mora pot k spoznavanju kmetovih čustev in do razumevanja vsega, kar se dogaja na vasi. To spoznati in proučevati pa ni mogoče po glasilu, ki naj bi bilo vodilno. Po pisanih člankih učitelj ne bo mogel spoznati našo vas kot življenjsko občestvo, na-

šega človeka. Pač pa bi bilo nujno potreben list za kmečko mladino, ki bi naj bila nekaka vodilna čitanka v kmečkih nadaljevalnih šolah.«

To so glavne misli. Dejstvo je, da morajo biti gospodarskokulturne razmere vasi izhodišče vsega pouka v kmečkih nadaljevalnih šolah. Te mora učitelj sam spoznavati. Za pravilno gledanje in spoznavanje teh razmer pa je potrebna primerna izobrazba. Šele učitelj, ki je primerno pripravljen, bo lahko uspešno iskal probleme, ki ga zanimajo, in spoznaval razmere, v katerih živi. Učitelj, ki mu bodo manjkali osnovni nasveti, se bo težko znašel in mu bo tudi manjkala kritičnost za pravilno presojanje. Ne vem, kako bi se znašel človek, ki bi ga brez priprave in izobrazbe postavili v razred. Zato so na svetu strokovne šole, da ljudi usposablajo za strokovno delo. Prav tako zahteva delo v kmečkih nadaljevalnih šolah od voditelja oziroma učitelja nekaj »strokovne« (če se smem tako izraziti!) izobrazbe. Zaradi tega se prirejajo strokovni, idejni in uvodno metodični tečaji za učitelje kmečkih nadaljevalnih šol. Namen vseh teh tečajev je, da primerno izobrazijo oziroma pripravijo učitelja za delo v kmečkih nadaljevalnih šolah. Učiteljsko seveda ne more tu sprejeti »popolne« izobrazbe, temveč dobi le podlago, prejme nasvete. To mu seveda še ne zadostuje za uspešno delo v šoli. Ti nasveti so mu le orientacija, mala »lučka«, da laže najde »cilje v temi«. Brez te »lučke« pa bo še bolj blodil in še težje našel pravo pot. Menda pa bo zelo malo onih, ki bodo našli pravo pot »kar sami«. Tudi za študij kmečke psihe in socialnih razmer je treba nekaj podlage, prav tako pa za delo v šoli. Iz izkušenj, ki jih imam, lahko rečem, da jih je malo, ki bi sami ne bili najprej potrebni nasvetov. Človek se uči vse življenje, saj se še za delo v ljudski šoli pišejo strokovni članki, pa ima vsak učitelj vendar 5 let strokovne šole. In bi vendar čudno pogledali tistega, ki bi trdil, da je najprej potrebno glasilo za mladino, češ učitelj mora biti sam idejno toliko podkovan,

da mu to ne sme delati težko pri pouku. Tudi najboljši učitelj potrebuje navodila, nasvete, želi videti in spoznati delo svojega tovariša, da iz dela svojega in svojega tovariša »najde boljšo pot«. Priliko sem imel spoznati koliko težko povzroča, zlasti novincem, iskanje problemov iz gospodarsko kulturnih razmer vasi; kako je učitelju težko najti (kljub tečaju) pravičen odnos do učencev ter najti dober in zanimiv način pripovedovanja. Mnogokrat zapade učiteljsvo predmetnemu pouku, ker si v praksi ne zna poiskati življenjske delovne enote. Ali pa so te enote brez prave življenjske zveze. In odgovor je: »Ne vem še, bom se že sčasoma naučil«. To je dober odgovor, je namreč znak, da ima učitelj resno voljo za delo in da mu pač manjka »primerna izobrazba«, manjkajo mu nasveti izkušenejših.

Vse navedeno me menda opravičuje, da pribijem kot neizpodbitno dejstvo, da je najprej potrebno glasilo za učiteljsvo. To glasilo naj bi bila posvetovalnica, vez med po naši domovini razkropljenimi učitelji kmečkih nadaljevalnih šol. Ali bi ne bilo koristno za marsikaterega, če bi iz glasila izvedel, kako dela njegov tovariš kje v Slov. goricah ali na Dolenjskem. Vsakdo dela na sebi adekvaten način, eni imajo to, drugi drugo dobro lastnost. Spoznal sem, da je marsikateri novinec včasih bolje zajel življenjskost vasi kot njegov tovariš, ki je že 10 let na vasi. In zopet drugi je neko enoto predelal na drug način kakor njegov sosed, bolje in primerneje. Zopet nekdo je našel poseben način podajanja snovi. Vse te posebnosti in odlike gredo v izgubo in pozabo, če ne morejo služiti kot navodilo drugim. Ali bi ne bila večna škoda, če bi izumitelj bacila Koch obdržal to izkušnjo zase in bi ljudstvo tega nikdar ne izvedlo. Napredek je samo v medsebojnem izmenjavanju misli in izkušenj. List za učiteljsvo kmečkih nadaljevalnih šol naj bi bilo glasilo, v katerem bi učiteljsvo objavljalo načelne in praktične članke. Iz teh praktičnih delovnih enot in nasvetov bi mlajše učiteljsvo črpalo nasvete in izpopolnjevalo svoje znanje in svojo izobrazbo.

H koncu naj se še dotaknem glasila za kmečko mladino. Ze samo dejstvo, da mora biti pouk krajevnim gospodarskim kulturnim razmeram primeren, da mora črpati snov iz vaškega občestva, izključuje list za kmečko mladino. Potem bi moral biti za vsak okoliš

## Dragoljub Branković — umrl

2. januarja 1941 je odšel v večnost oče jugoslovanskega poskusnega šolstva, Dragoljub Branković, nadzornik vseh poskusnih šol v državi. Zgubili smo moža, ki se je z drugimi srbskimi tovariši zavedal, da bo šolstvu, prosveti in domovini najodličnejše služil in koristil s temeljitim nadaljnjim študijem.

Po sedemletnem učiteljevanju na vasi se je leta 1909, podal v tujino, kjer se je vsega posvetil študiju pedagoške psihologije. Ni mu bilo dano, da bi dosegel doktorat, na katerega se je pripravil, kar mu je te račune prekrizala balkanska vojna. Študije v tujini je dokončal le s profsorskim izpitom. Do l. 1929. je kot profesor služboval na gimnazijah v Svilanju, Novem Sadu, Somboru in Beogradu, ko je bil pozvan v ministrstvo za prosveto in postal inspektor in šef oddelka za narodno šolstvo. Tu se je posebno uveljavil pri sodelovanju na sestavi zakona o narodnih šolah, pri čemer se je prav odlično zavezal za napredek jugoslovanskega šolstva. Po devetletnem službovanju na visokem mestu v ministrstvu je bil postavljen za nadzornika vseh poskusnih šol v državi. V tej dobi se je v državi po zgledu 1. poskusne šole v Beogradu osnovalo še 14 takih šol.

S pokojnim Brankovićem nismo zgubili le aktivnega šolskega delavca in pogumnega klarca delovne šole, temveč tudi priznanega pisatelja mnogih pedagoških in psiholoških del, ki jih je pred in po vojni stalno objavljval v »Učitelju«. Izdal je mnoga samostojna dela, ki jih je lani prikazal »Popotnik« (št. 5-6). Veliko zanimanje je pokazal za razvoj in napredek poskusne šole v Ljubljani (Bežigrad).

Od zaslužnega moža, ki je vse svoje življenje odlično posvetil le napredku šolstva in prosvete, se je ob grobu poslovil svetnik ministrstva za prosveto g. Anton Skala. E. M.

poseben list, sicer bi učitelj ne mogel snovi življenjsko vključiti svoji enoti. In kaj naj bi vseboval ta list? Leposlovne članke? Te lahko mladina čita v revijah in dnevnem časopisu oziroma v knjigah iz knjižnice. In kakšne leposlovne članke bi naj prinašal list, da bi bili primerni prav za kmečko mladino. Kdo jih bo pisal? Učiteljsvo kmečkih nadaljevalnih šol? Pisati bi jih morali literati in bi se ti članki ne ločili od člankov in drugih revijah. In končno nimamo časa za čitanje takih člankov, ako življenjsko ne izpopolnjujejo obravnavajoče delovne enote. In to ni mogoče! Drugič, ali naj prinašajo strokovne nasvete? Kdo jih bo zopet pisal? In zopet so najvažnejše napake, ki jih kmetje delajo pri delu. Te napake so zopet v vsakem kraju drugačne? Če bi opisovali ene, bi ne prišel na račun drugi kraj, ker vse učiteljsvo ni večje pisateljstva. In končno so za strokovne nasvete merodajni strokovnjaki. Te nasvete pa lahko dobimo v Sadjarju, Oraču, Goricah in gospodarskih rubrikah dnevnikov in tednikov. Čitali bomo končno zopet ono poglavje, ki je praktične važnosti za našo enoto. Tako snov bomo morali poiskati iz revij. Sicer pa ni namen kmečke nadaljevalne šole čitanje člankov, temveč življenjsko praktična obravnava in navajanje mladine k pravilnemu čitanju strokovnih listov. Saj jih imamo toliko, zakaj ustanavljati nov list samo za kmečko mladino! Ti članki se pišejo za kmete in šola mora pripraviti kmečko mladino, da jih bo čitala. Če bo kmečka nadaljevalna šola dosegla, da bodo mladeniči radi jemali strokovno literaturo v roke, bo dosegla mnogo. Šola jim lahko da samo osnovo. To pa ne zadostuje. Mladenč se mora v šoli pripraviti do tega, da se bo dalje izobraževal sam v svojem poklicu in življenju. Končno pa je po sredi finančno vprašanje. Če bi lahko imeli vsi učenci ta list, bi morda še imelo smisel, izdajati ga. Tega pa ne bo, saj še za zvezke nimajo, ne da bi dali 20 ali še več dinarjev za list. Če pa bi ne imeli lista vsi, bi bilo kakor v ljudski šoli, kjer ima »Naš rod« 5 do 10 učencev, ostali pa ga nimajo. Zato se tudi ne da uporabiti list kot čitanka, ker ostali gledajo med čitanjem v zrak. Vse navedene okoliščine potrjujejo mojo trditev, da ta list za mladino ni nujno potreben in da bomo brez njega lahko izhajali. Vsaka debata o tem je brezplodna. —a—

## † Rožica Gselman

23. januarja je umrla v mariborski bolnišnici učiteljica gđ. Gselman Rožica, ki je zadnji dve leti službovala na ljudski šoli v Zg. Sv. Kungoti pri Mariboru. Doma je bila iz Sv. Martina pri Vurbergu, kjer je bil tudi njen oče nadučitelj. Službovala je v Prekicji, v Svetinjah in na Cvenu pri Ljutomeru. Na prileških službenih mestih je postala prava Prekica in je prinesla svoj prileški smisel za humor, dobrosrčnost in gostoljubnost tudi k nam na prelom Slovenskih goric in Kozjaka, v Kungoško dolino.

Pri kmetem ljudstvu je bila zelo priljubljena, saj je znala občevati z ljudmi kot da je povsem njihova. Bila je res prava ljudska učiteljica. Da na svojem zadnjem mestu ni več tako intenzivno delovala, je bila kriva njena zavratna bolezen, ki jo je tudi položila v prerani grob.

V Kungoti se je posvetila z vsem srcem Podružnici družbe sv. Cirila in Metoda ter je kot blaginjičarka s svojim ljubeznivim nastopom pridobila marsikaterega novega člana v tem našem obmejnem kraju.

Kako je bila priljubljena pri ljudeh in mladini, je pokazala tudi njena zadnja pot. Poleg velikega števila stanovskih tovarišev, so se udeležili njenega pogreba polnoštevilno tudi Kungošani, zlasti pa šolska mladina, čeprav je bil pogreb v Mariboru.

V spomin na pokojno so vaščani darovali en sam venec, a v skupni fond za krušno akcijo revne šolske mladine na kungoški šoli za današnje razmere precejšnje zneske. Kot je bilo življenje pokojnice ena sama skrb za druge, tako je bila tudi njena smrt skrb za revno šolsko mladino.

Mladina, znanci in tovariši jo bomo ohranili v najlepšem spominu. H.

## Splošne vesti

— Poslednja beseda o »zmotah«. Tovariš Hreščak ima prav, da se ne bova nikdar našla v vprašanju »zmota« na eni črti. Vsaka polemika znači — nositi vodo v morje. Pri tako lahkem prehanjanju preko vseh ideoloških in čustvenih komponent, ki imajo važno vlogo za reševanje samega problema, se res ne bova našla. Če niso merodajne, so zelo važne te komponente pri odrejanju taktike odnosno postopka za doseg cilja. Nihče me ni prepričal, da bo z matematično ali geometrično formulo Saveza (med JUU in SHUD) rešen problem in da bo zgolj formalno reševanje dovedlo do pravega rezultata. Naši stanovški problemi so le del splošnih razmer in problemov, pa jih je treba tudi tako reševati. Niti ena sekcija JUU ni mogla reči, da je bila s stanovske strani ovirana v razvoju in strem-ljenju pri svojih kulturnih in socialnogospodarskih ciljih — in ni ovirana danes v svojem razvoju in delu. Zato se s forsiranjem Saveza med JUU in SHUD v večji meri razbija komponenta celine JUU, kakor pa približuje cilju za zopetno vzpostavitev zdrave zajednice vsega učiteljsva v državi. Nojeva politika — da se nečje videti globlji razlogi ali se pa hoče s silo preko njih — ni dobra in v tem tiči še vedno usodna »zmota«. Ivan Dimnik.

— Ministrski inspektor za »ogledne šole« (poskusne šole) v naši državi je po smrti Dragoljuba Brankovića dr. Marko Krstić, ki je bil

nekoč ljudskošolski učitelj in je kot tak dovršil visokošolski študij v Bernu. Bil je večkrat načelnik v ministrstvu prosvete, naposled pa ravnatelj gimnazije v Požarevcu, od koder prihaja na sedanje važno mesto.

— »POPOTNIK« bo izšel konec februarja v trojni številki (5—7.), posvečeni računske-mu pouku. Uredništvo se je odločilo za ta ukrep zaradi velikega števila člankov, ki so jih prispevali razni sotrudniki, ter zaradi važnosti problemov, ki jih načenjajo. Tudi anketa je pokazala, da je računstvo v naših šolah boleča rana, potrebna temeljitega lečenja. »Popotnik« hoče opozoriti na nujna vprašanja, ki jim bo treba še dolgo iskati pravih odgovorov. Sotrudniki v tej številki so: dr. D. Viher, prof. V. Čopič, prof. A. Černej, V. Majhen, M. Ledinek, J. Dolgan, A. Rozman, L. Prešeren, D. Prešeren, M. Vauda, L. Pibrovec in drugi. Številka bo obsegala 64 strani in bo kot taka bogat »računski zbornik«. Saj je literatura o računskem pouku pri nas tako revna, da »Popotnikovo« prizadevanje pomenja velik korak v napredku naše notranje šolske preosnove.

— Podpornemu skladu na zavodu za slepo deco v Kočevju je darovalo učiteljsvo šole na Koroški Beli 180 din namesto venca na grob gospe Ane Miselj, blagopokojne matere svoje tovarišice. Za velikodušen dar se v imenu slepe mladine najiskrenejše zahvaljuje uprava zavoda za slepo deco v Kočevju.